

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/137/2017
Identifikačné číslo spisu:	1109256452
Dátum vydania rozhodnutia:	22.03.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1109256452.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkyň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v spore žalobcu O. H., bývajúceho v G., zastúpeného JUDr. Vladimírom Šárnikom, advokátom so sídlom v Bratislave, Rožňavská č. 2, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o náhradu nemajetkovej ujmy s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7 C 327/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2017 sp. zn. 9 Co 425/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou doručenou súdu 31. decembra 2009 domáhal, aby žalovanej bola uložená povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy na tom základe, že uznesením Okresného súdu Nitra z 3. mája 2001 sp. zn. 3 Tpr 31/01 bol vzatý do väzby (ďalej len „rozhodnutie o väzbe“), z ktorej bol prepustený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“) z 1. apríla 2003 sp. zn. 2 To 25/03. Rozhodnutím Krajského súdu v Nitre z 1. októbra 2007 sp. zn. 1T 12/02 bol spod obžaloby oslobodený. Podľa jeho názoru mu rozhodnutím o väzbe bola spôsobená ujma, za ktorú zodpovedá štát. Vzhľadom na to 26. septembra 2008 požiadal žalovanú o predbežné prerokovanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe, žalovaná ale jeho žiadosti nevyhovela, a to napriek tomu, že rozhodnutím o väzbe bolo vážne a nezvratne zasiahnuté do jeho chránených osobnostných práv. Ochrany svojich práv sa preto domáhal na súde. Výšku požadovanej náhrady, ktorá bola v priebehu konania ustálená na sume 45 816 €, považoval za primeranú individuálnym okolnostiam daného prípadu.

2. Okresný súd Bratislava I („súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. januára 2015 č.k. 7 C 327/2009-280 zamietol žalobu a tiež návrh žalobcu na prerušenie konania. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania a so zreteľom na judikatúru najvyššieho súdu dospel k záveru, že žalobcovi bola

rozhodnutím o väzbe spôsobená škoda, za ktorú zodpovedá žalovaná podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Dôvod pre aplikáciu tohto zákona vyvodil z ustanovenia § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“) a z toho, že k vydaniu rozhodnutia o väzbe došlo za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.

2.1. Pri posudzovaní účinkov námietky premlčania, ktorú vzniesla žalovaná, vychádzal súd prvej inštancie z toho, že žalobca bol spod obžaloby právoplatne oslobodený 20. decembra 2007, nasledujúcim dňom začala plynúť jednoročná premlčacia doba, počas ktorej žalobca uplatnil u žalovanej nárok na náhradu škody. Vzhľadom na to, že doba predbežného prerokovania nároku sa nezapočítava do premlčacej doby, najneskôr 21. jún 2009 bol posledným dňom premlčacej doby. Žalobca ale podal žalobu až 31. decembra 2009; podľa názoru súdu prvej inštancie tak uplatnil premlčané právo.

2.2. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s názorom žalobcu, že žalovaná vzniesla námietku premlčania v rozpore s dobrými mravmi. Uviedol, že námietka premlčania zásadne neodporuje dobrým mravom, výnimkou môžu byť len prípady jej zneužitia so zámerom poškodiť toho, kto zavinil márne uplynutie premlčacej doby. V danom prípade ale márne uplynutie premlčacej doby zavinil žalobca sám oneskoreným podaním žaloby.

2.3. Ako neopodstatnený zamietol súd prvej inštancie návrh žalobcu na prerušenie konania a vyslovenie nesúlady § 23 zákona č. 58/1969 Zb. s ustanovením čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. januára 2017 sp. zn. 9 Co 425/2015 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny.

3.1. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne posúdil žalobou uplatnený nárok podľa zákona č. 58/1969 Zb. Poukázal na ustanovenie § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z.z. a konštatoval, že podľa zákona č. 58/1969 Zb. je potrebné posudzovať celý žalobou uplatnený nárok, vrátane otázky premlčacej doby. Názor žalobcu, že otázku premlčania bolo potrebné posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z.z. nemá oporu v § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z.z.

3.2. Pri posudzovaní súladu žalovanou vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi poukázal odvolací súd na § 3 Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že zásadne nie je v rozpore s dobrými mravmi, ak niekto namietka premlčanie práva; zákonom upravený inštitút premlčania prospieva totiž k istote v právnych vzťahoch. O námietku premlčania priechiacu sa dobrým mravom by mohlo ísť vtedy, ak by jej cieľom bolo poškodiť protistranu, pričom dosiahnutie vlastného zmyslu námietky premlčania by z hľadiska konajúceho bolo bezvýznamné. Úvaha súdu o tom, či výkon práv a povinností je v rozpore s dobrými mravmi, musí byť v konaní podložená konkrétnymi skutkovými zisteniami. V danom prípade ale konanie žalovanej neopodstatňuje záver, že jej zámerom bolo poškodiť žalobcu. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobcovi nič nebránilo, aby svoj nárok na náhradu ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe uplatnil včas, v rámci plynutia premlčacej doby, v danom prípade teda do 21. júna 2009.

3.3. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie o nedôvodnosti návrhu žalobcu na prerušenie konania.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa jeho názoru je dovolanie dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

4.1. Rozhodnutie odvolacieho súdu - ako uviedol dovolateľ - záviselo od vyriešenia právnej otázky („či je v súlade s dobrými mravmi námietka premlčania vznesená štátom v situácii právnej neistoty o spôsobe uplatňovania nároku, ktorú vytvoril sám štát“), ktorá ešte nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená.

4.2. Podľa názoru dovolateľa je nesprávny záver súdov, že si premlčanie zavinil sám svojím (ne)konaním. Žalovaná v danom prípade od počiatku tvrdila, že zákon č. 58/1969 Zb. neumožňuje priznať žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu. Až neskoršia judikatúra súdov pripustila, že tento nárok možno v podobných prípadoch priznať aj podľa uvedeného zákona. Právne posúdenie tohto nároku zo strany žalovanej bolo od počiatku neisté a nebolo jasné, podľa ktorého zákona sa bude právne posudzovať žalobou uplatnený nárok. Žalobca sa tak ocitol v situácii právnej neistoty vyvolanej žalovanou, v ktorej nemohol dopredu vedieť, ktorý právny predpis a s akým výsledkom bude

na jeho nárok aplikovaný. V čase podania žaloby sa ešte len postupne začínala meniť judikatúra súdov týkajúca sa možnosti priznať náhradu nemajetkovej ujmy aj v režime zákona č. 58/1969 Zb. Zásadný význam a vplyv na rozhodovaciu prax všeobecných súdov mal rozsudok najvyššieho súdu z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005 (R 13/2009). Zmenené právne náhľady sa ale podľa dovolateľa presadili až po podaní žaloby. Postup súdu prvej inštancie pri posudzovaní jeho nárokov bol cynický, nesprávny, formalistický, sofistikovaný a porušujúci ústavnú povinnosť súdu aplikovať zákony spravodlivo, nezaujato a v súlade s ich účelom a zmyslom. Žalovaná postupovala hrubo nemorálne, lebo najskôr zastávala názor, že jeho nárok nemožno podriaďovať pod ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb., následne však podľa tohto zákona vznesla námietku premlčania. Podľa jeho presvedčenia je v rozpore s dobrými mravmi, pokiaľ žalovaná z právnej neistoty, ktorú sama zavinila, chce v danom prípade profitovať vznesením námietky premlčania. Súdom vytkol, že neprihliadli na extrémne špecifiká, za ktorých bola vznesená námietka premlčania tým subjektom (štátom), ktorý žalobcu zavádzal a včas nezosúdil vnútroštátnu právnu úpravu odškodňovania osôb poškodených väzbou s úpravou obsiahnutou v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4.3. Na podporu svojej argumentácie dovolateľ poukázal na viaceré rozhodnutia súdov, ako aj odbornú právnickú literatúru (okrem iného citoval časti rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 348/06, I. ÚS 207/2012, IV. ÚS 313/08 a III. ÚS 341/07 a najvyššieho súdu sp. zn. 1 MCdo 8/2008).

4.4. Podľa názoru dovolateľa prichádzala do úvahy aplikácia zákona č. 514/2003 Z.z., lebo jeho nárok na odškodnenie mohol vzniknúť až právoplatnosťou oslobodzujúceho rozsudku. Prechodné ustanovenie § 27 tohto zákona treba vykladať s prihliadnutím na jeho účel a zmysel. Pokiaľ zákon č. 514/2003 Z.z. nárok na náhradu nemajetkovej ujmy explicitne priznáva a zákon č. 58/1969 Zb. ho nepriznáva, mal byť aplikovaný zákon č. 514/2003 Z.z. ktorý už medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky zohľadňuje.

5. Žalovaná sa k dovolaniu v stanovenej lehote v písomnej forme nevyjadrila.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Prípustnosť dovolania bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania (vrátane dovolacieho konania), ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 3 Cdo 132/2017, 4 Cdo 89/2017, 4 Cdo 207/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 221/2017).

9. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v

rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Za dovolacím súdom dosiaľ nevyriešenú označil otázku, „či je v súlade s dobrými mravmi námietka premlčania vznesená štátom v situácii právnej neistoty o spôsobe uplatňovania nároku, ktorú vyvolal sám štát“. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobca takto náležite konkretizoval právnu otázku riešenú odvolacím súdom. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či ide o otázku, ktorú už dovolací súd vyriešil.

9.1. Najvyšší súd už v niektorých dovolaciach konaniach riešil otázku súladu námietky premlčania s dobrými mravmi, išlo však o posúdenie tejto otázky v zásadne iných právnych vzťahoch a súvislostiach, v ktorých bol rozpor námietky premlčania vyvodzovaný z podstatne odlišných okolností.

9.2. Špecifické postavenie štátu v právnom vzťahu jeho zodpovednosti za škodu a tiež v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. [kde štát, reprezentovaný orgánom: a/ zákonodarným prijíma v legislatívnom procese zákon, ktorý upravuje daný vzťah, b/ výkonnej moci posudzuje opodstatnenosť žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody a následne (v prípade zamietnutia tejto žiadosti) vystupuje v konaní v procesnom postavení žalovaného, c/ súdnej moci posudzuje opodstatnenosť žaloby smerujúcej proti štátu] poznačuje špecifickými znakmi aj problematiku účinkov námietky premlčania vznesenej štátom v takomto konaní. Žalobcom zadefinovaná (a s poukázaním na konkrétne okolnosti vysvetlená) otázka, či je v súlade s dobrými mravmi námietka premlčania, ktorú vzniesol štát v konaní podľa zákona č. 58/1969 Zb. (t.j. v konaní, v ktorom sa posudzuje jeho zodpovednosť za spôsobenú škodu), v situácii štátom vyvolanej právnej neistoty nebola ešte dovolacím súdom vyriešená.

10. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

11. Podľa 432 ods. 1 CSP možno dovolanie, ktoré je prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Právny posúdením sa pritom rozumie činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

12. Žalobca za podstatu nesprávnosti právnych záverov odvolacieho súdu považuje to, že odvolací súd nezohľadnil rozpor žalovanou vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Poukazuje na § 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

13. Dobrými mravmi sa rozumie súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji preukazujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, sú akceptované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem správania. Rozpor s dobrými mravmi spočíva v tom, že výkon práva sa prieči spoločensky uznávaným názorom, ktoré vo vzájomných vzťahoch určujú, aký má byť obsah ich konania, aby bol súladný so všeobecnými zásadami spoločnosti. Vo všeobecnosti ide o prípad konania v rozpore s dobrými mravmi vtedy, keď konajúci síce formálne postupuje v medziach svojho práva, ale realizáciou tohto práva sleduje poškodenie druhého účastníka právneho vzťahu. V takom prípade síce ide o výkon práva, avšak výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, pre ktorý je typické, že konajúcemu v skutočnosti nejde o dosiahnutie cieľov, ktoré právo s takým konaním spája, ale mu ide o to, aby vedľajšie účinky jeho konania viedli k stavu jemu vyhovujúcemu, avšak poškodzujúcemu druhú stranu. Taký výkon práva, i keď je so zákonom formálne v súlade, je v skutočnosti výkonom práva iba zdanlivým, lebo jeho účelom nie je vykonať (svoje) právo,

ale poškodiť právo (niekoho iného).

14. V zákonom stanovených prípadoch je výkonom práva tiež vznesenie námietky premlčania. Námietka premlčania je jednostranný právny úkon dlžníka v konaní pred súdom, ktorým dlžník namieta uplynutie premlčacej doby.

15. Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti (nároku), v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené plniť svoje povinnosti. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania a tým spôsobiť, že oprávnená osoba sa už nemôže s úspechom domáhať na súde svojho práva. Tým, že oprávnená osoba vznesie námietku premlčania, vykonáva toto svoje oprávnenie.

16. Ustanovenie § 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práva nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi, sa bezpochyby vzťahuje aj na výkon práva vzniesť námietku premlčania. Vznesenie námietky premlčania v zásade neodporuje dobrým mravom, v niektorých individuálnych prípadoch však nie je vylúčená možnosť existencie takej situácie, v ktorej uplatnenie tejto námietky je výrazom zneužitia práva na úkor druhého účastníka daného právneho vzťahu, ktorý uplynutie premlčacej doby nezavinil a zánik jeho nároku by v takom prípade znamenal pritvrdý postih v porovnaní s rozsahom ním uplatňovaného práva.

17. Osobitne špecifickými sú prípady, v ktorých námietku premlčania v konaní o náhradu škody, za ktorú podľa zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá štát, vznesie štát v procesnom postavení žalovaného. Všeobecne, v praxi súdov najčastejšie sa vyskytujúce chápanie konania proti dobrým mravom (viď v bode 13. a 16. tohto rozsudku uvedený výklad o konaní šikanóznom a vedome sledujúcom zámer poškodiť protistranu), v týchto prípadoch nevystihuje v týchto špecifických prípadoch celú šírku danej problematiky. Sama skutočnosť, že námietku premlčania uplatňuje štát, neznamená bez ďalšieho, že postup štátu sa nemôže priečiť dobrým mravom. I keď v prípade štátu možno len ťažko predpokladať také prejavy konania v rozpore s dobrými mravmi, ktoré sa inak v praxi súdov sporadicky vyskytujú napríklad v právnych vzťahoch fyzických osôb, predsa len sa v niektorých individuálnych okolnostiach toho alebo onoho sporu o náhradu škody nedá celkom vylúčiť možnosť, že podstata rozporu štátom vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi spočíva v niečom inom, napríklad v štátom vyvolanej takej krajnej situácie, v ktorej štát (či už reprezentovaný mocou zákonodarnou, výkonnou alebo súdnou) zanedbá alebo nie celkom náležite plní niektorú svoju povinnosť do tej miery a s takými dôsledkami, že dochádza až k istému zlyhaniu majúcemu vo sfére uplatňovania a ochrany práva negatívne dopady na základné zásady a princípy právneho štátu. Nie je vylúčené, že ak taká situácia nastane a štát (ako žalovaný v civilnom sporovom konaní o náhradu škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb.) vznesie námietku premlčania, môže ísť o výkon tohto práva štátu v rozpore s dobrými mravmi. Aj v týchto prípadoch zostáva však úlohou konajúceho súdu, aby s prihliadnutím na všetky relevantné okolnosti, za ktorých bola námietka premlčania vznesená, posúdil, či ide alebo nejde o výkon práva v rozpore s dobrými mravmi.

18. V danom prípade žalobca v dovolaní tvrdí, že tu išlo o špecifický prípad, v ktorom námietka premlčania bola vznesená štátom v rozpore s dobrými mravmi, a to predovšetkým preto, lebo štát (moc zákonodarná) včas nezosúdil vnútroštátnu právnu úpravu náhrady škody obsiahnutú v (spoločenskými vývojom už prekonaných) ustanoveniach zákona č. 58/1969 Zb. s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zavádzal ho (moc výkonná) pri posudzovaní jeho žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody a svojím (ne)konaním vyvolal stav právnej neistoty poznačenej nejednotnosťou rozhodovacej praxe súdov (moci súdnej) v otázke možnosti priznať náhradu

nemajetkovej ujmy podľa tohto zákona. V takom stave neistoty žalobca - ako uviedol - nemohol dopredu vedieť, ktorý právny predpis a s akým výsledkom bude na jeho nárok aplikovaný.

19. Pokiaľ ide o žalobcom akcentovanú nejednotnosť rozhodovania súdov v otázke možnosti priznať náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., dovolací súd poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Beian v. Rumunsko zo 6. decembra 2007, v zmysle ktorého rozdielne rozhodovanie súdov v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva). Dôležité ale je, aby súdny systém obsahoval mechanizmus ustálenia právnych názorov.

20. So zreteľom na uvedené nemožno samu nejednotnosť rozhodovania všeobecných súdov, i keď niekedy pretrvávajúcu po istý čas, považovať za okolnosť, ktorá by opodstatňovala záver, že je v rozpore s dobrými mravmi, pokiaľ štát v konaní o náhradu škody podľa ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. vznesie námietku premlčania. Takáto nejednotnosť rozhodovania všeobecných súdov, prekonaná neskôr zákonom stanoveným mechanizmom, nenesie bez ďalšieho žalobcom uvádzané znaky zlyhania štátu, negatíva ktorého by mal niesť štát. Sama skutočnosť, že sa v určitom období vyskytli na riešenie niektorej otázky zodpovednosti štátu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. rozdielne rozhodnutia súdov, ktoré odlišne aplikovali alebo interpretovali to či ono ustanovenie tohto zákona, nemôže viesť k záveru, že je v rozpore s dobrými mravmi námietka premlčania, ktorú (ako strana sporu) vzniesol štát v civilnom sporovom konaní o náhradu škody.

21. S nejednotnosťou rozhodovania súdov sústavy všeobecného súdnictva v skutkovo a právne obdobných veciach môže byť po určitý čas spojený aj širšie vnímaný (a vo viacerých sporoch rovnako sa vyskytujúci) stav názorovej rozkolísanosti či neistoty z hľadiska aplikácie alebo interpretácie niektorej právnej normy. Takýto širšie vnímaný stav neistoty (na rozdiel od stavu neistoty existujúceho v každom individuálnom prípade, ktorý sa odstraňuje tým, že súd o spore právoplatne rozhodne) sa odstraňuje postupne, vývojom judikatúry a zjednocovaním rozhodovania súdov. Najvyšší súd, uplatňujúc vo všeobecnej rovine zákonom upravený mechanizmus vedúci k zjednoteniu rozhodovania všeobecných súdov v týchto sporoch, publikoval svoj rozsudok z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009. Právna veta tohto judikátu znie: „Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s článkom 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.“.

22. V rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005 vyjadrené právne závery boli smerodajné pre nasledujúcu rozhodovaciu prax súdov pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. V zhode s nimi rozhodoval najvyšší súd aj v iných veciach (pozri napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 185/2011, 6 Cdo 37/2012).

23. V danom prípade žalobca požiadal žalovanú o predbežné prerokovanie jeho nároku na náhradu spôsobenej ujmy 26. septembra 2008, teda v čase po vydaní rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005. Keď žalovaná listom z 19. marca 2009 jeho žiadosti nevyhovela, žalobca podal 31. decembra 2009 žalobu (v čase jej podania bol už dokonca publikovaný aj judikát R 13/2009). Žalovaná vznesla 23. septembra 2013 námietku premlčania práva uplatneného žalobou, so zreteľom na dôvodnosť ktorej súd prvej inštancie žalobu zamietol rozsudkom z 22. januára 2015 sp. zn. 7 C 327/2009-280.

24. Vyššie uvedený chronologický prehľad úkonov, postupov a rozhodnutí relevantných z hľadiska argumentácie žalobcu o ním tvrdenom stave právnej neistoty vedie dovolací súd k záveru, podľa ktorého žalobca nedôvodne vyvodzuje rozpor štátom vznesenej námietky premlčania z údajnej spoločensko-právnej neistoty, existujúcej v čase vznesenia námietky premlčania. Je zrejmé, že žalobca podal žalobu až po vydaní zásadného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo už v čase jej podania dostupné širokej verejnosti. Žalobca teda neopodstatnene tvrdí, že sa nachádzal v situácii právnej neistoty spôsobenej štátom, v ktorej nemohol dopredu vedieť, ktorý právny predpis a s akým

výsledkom bude na jeho nárok aplikovaný. Dovolací súd sa nestotožňuje s názorom žalobcu, podľa ktorého štát (žalovaná) vzniesol námietku premlčania v takej neistej právno-aplikačnej situácii, ktorú sám vyvolal a jej riešenie svojimi orgánmi nezvládal alebo zanedbal.

25. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu dovolateľ nedôvodne tvrdí, že pri rozhodovaní súdov v danom spore sa vyskytol ich formalistický postup posudzovania právnej otázky rozporu námietky premlčania štátu s dobrými mravmi, resp. že neprihliadli na extrémne špecifika okolností vznesenia tejto námietky. Z obsahu spisu nevyplýva, že by konanie štátu vykazovalo znaky, ktoré by v zmysle predchádzajúceho výkladu naznačovali, že išlo o jeho konanie v rozpore s dobrými mravmi. Aj podľa názoru dovolacieho súdu žalobca sám spôsobil márne uplynutie premlčacej doby tým, že svoj nárok neuplatnil na súde včas. Treba pripomenúť, že v civilnom sporovom konaní je žalobca (procesne) povinný vymedziť žalobou uplatnený nárok len z hľadiska skutkového; právne posúdenie nároku je už vecou súdu. Prípadná neistota žalobcu v tom, podľa ktorej normy sa má posudzovať žalobou uplatnený nárok, by nemala žalobcu odrádzať od včasného uplatnenia nároku na súde.

26. Z týchto dôvodov dospel aj dovolací súd k názoru, že v predmetnom spore neexistovali také špecifické okolnosti, ktoré by opodstatňovali záver, že štátom vznesená námietka premlčania sa prieči dobrým mravom (§ 3 Občianskeho zákonníka).

27. Naostatok, pokiaľ žalobca tvrdí, že v danom prípade nemali byť aplikované ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. dovolací súd uvádza, že súdy oboch inštancií považovali za rozhodujúcu okolnosť pre posúdenie opodstatnenosti žaloby vydanie rozhodnutia o väzbe (z 3. mája 2001). Vychádzajúc z ustanovení § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z.z., v zmysle ktorých „zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sa spravuje doterajšími predpismi“ správne aplikovali ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. Aplikáciu ustanovení tohto zákona podporili poukázaním na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napríklad 7 Cdo 145/2011, 5 Cdo 126/2009, 3 Cdo 32/2007, 1 Cdo 16/2005, 3 MCdo 12/2005) a tiež Ústavného súdu Slovenskej republiky (II. ÚS 467/2008 a III. ÚS 363/2006).

28. Zo všetkých, vyššie uvedených, dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca neopodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

29. Najvyšší súd nedôvodné dovolanie žalobcu zamietol podľa § 448 CSP.

30. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov konania.

31. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

32. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.